

Themanummer boedelinventaris

Ten geleide

Sinds 1976 worden aan de universiteit van Münster door een aantal medewerkers en studenten van G. Wiegelmann onder zijn leiding systematisch grote aantallen boedelbeschrijvingen onderzocht op hun waarde als bron voor de reconstructie van culturele verspreidingsprocessen. Tot nu toe heeft dat een tiental publicaties opgeleverd, in het bijzonder van D. Sauermann, K. Roth, R.-E. Mohrmann en U. Meiners. Aan een aantal daarvan is in dit tijdschrift aandacht besteed (V.B. 6:38, 50; 7:112, 256). Een overzicht van geschiedenis, methoden, doelstellingen en de tot nu toe bereikte resultaten van dit project (met een uitvoerige literatuurlijst) van de hand van Wiegelmann vindt men in jg. 26/27 (1981-82), 235-248 van het Rheinisch-westfälische Zeitschrift für Volkskunde.

Ongeveer tegelijkertijd begon ook in ons land een groots opgezet onderzoek aan de hand van boedelbeschrijvingen, zowel aan de Landbouwhogeschool Wageningen (door A. Schuurman, onder leiding van A. van der Woude) als aan de Universiteit van Amsterdam (door Thera Wijsenbeek en een groep studenten onder leiding van J.A. Faber). Het contact tussen deze groepen van onderzoekers leidde in 1980 tot een internationaal congres in Wageningen, georganiseerd door de afd. Agrarische geschiedenis van de Landbouwhogeschool, over het gebruik van boedelbeschrijvingen als bron. Bij die gelegenheid bleek dat ook in andere Europese landen soortgelijke projecten van start waren gegaan. De op dit congres gehouden voordrachten zijn onder de titel *Probate inventories* gebundeld als deel 23 van de A.A.G. Bijdragen (zie V.B. 7:235).

Hoewel genoemde projecten zich onderscheiden door hun systematische opzet zijn ze niet de eerste voorbeelden van het gebruik van boedelbeschrijvingen als bron. Voordien was dat bijvoorbeeld al gebeurd door Hanns Koren (Pflug und Arl. Salzburg 1950), Nils-Arvid Bringéus (Nachlassverzeichnisse als Quelle für das Studium von Landwirtschaftsgeräten in Südschweden, in: Arbeit und Gerät in volkskundlicher Dokumentation. Münster 1969), D. Sauermann (Bäuerliche Brautschätze in Westfalen, in: Rhein.-westf. Zf. f. Volksk. 18/19 (1972), 101-153) en op ons Instituut door P.J. Meertens (Hinterlassenschaftsinventare aus der niederländischen Provinz Zeeland, in: Ethnologia Europaea 4 (1970), 39-42).

Toen wij in 1980 besloten om in navolging van Münster eveneens de boedelbeschrijving als bron in ons onderzoek te betrekken was dat de logische consequentie van een verschuiving in onze belangstelling van de verspreiding naar het proces (zie V.B. 8:53-62). Net als de onderzoekers in

Münster wilden we weten hoe we boedelbeschrijvingen zouden kunnen gebruiken voor de studie van de veranderingen in de materiële cultuur, tegelijkertijd bleven we geïnteresseerd in het vaststellen van regionale en sociale verschillen. Met dat doel werd door Eveline Doelman, Marie van Dijk en Hans van Koolbergen een corpus van zeventiende- en achttiende-eeuwse (Weesp) en van negentiende-eeuwse (Dalfsen, Geldermalsen, Lichtenvoorde, Maasland, Rosmalen, Twisk en Weesp) boedelbeschrijvingen bijeengebracht. Daarbij hadden we het voordeel dat we konden beschikken over boedelbeschrijvingen uit tachtig plaatsen uit de eerste helft van de negentiende eeuw, die in de jaren zestig door C.Th. Kokke voor het Nederlands Openlucht museum waren verzameld (voor een overzicht raadplege men bijlage 1 bij het artikel van Marie van Dijk). Dit corpus ligt ten grondslag aan de in dit nummer opgenomen onderzoeksverslagen. De lezer die van deze verslagen kennis neemt, zal zich daarbij bewust moeten blijven dat het eerste verkenningen zijn van de bruikbaarheid van een voor ons nog onbekende bron voor verschillende probleemstellingen. Zo onderzocht Hans van Koolbergen de veranderingen in de materiële cultuur in Weesp en Weesperkarspel in de zeventiende en achttiende eeuw, waarbij de aandacht in het bijzonder uitging naar de verschillen tussen boeren en burgers. Marie van Dijk ging na in hoeverre het mogelijk was om de veranderingen in de spel- en spelcultuur van een vijftal sociale groepen in de loop van de negentiende eeuw te documenteren. Eveline Doelman probeerde vast te stellen of boedelbeschrijvingen bruikbaar zijn voor de kennis van de verspreiding van het beschilderde meubel. Hun conclusies over de bruikbaarheid zijn soms positief, soms negatief. Alhoewel onze onderzoeken zich nog in een verkennend stadium bevinden, achten wij ze in beide gevallen waardevol genoeg om ze ter kennis van onze lezers te brengen.

De Redactie.